

Onderzoeksagenda BIJ12 Faunazaken 2026-2027

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Uitvoering	4
3	Afbakening onderzoeksagenda BIJ12	5
3.1	Onderbouwing van provinciaal beleid	5
3.2	Ondersteuning van maatschappelijke discussies over faunavraagstukken	5
3.3	Verdere ontwikkeling van het BIJ12-instrumentarium voor bepaling van schadetegemoetkomingen	5
3.4	Prioritering en selectiecriteria	6
4	Communicatie	7
5	Onderzoeksonderwerpen	8
5.1	Kwaliteit taxaties	8
5.2	Predatie door wolven	8
5.3	Beschikbaarheid faunadata	8
5.4	Gecoördineerd beheer	9
5.5	Conflicterende natuurdoelen	9
5.6	Neveneffecten preventieve maatregelen	9
5.7	Nieuwe beheermethodes	10
5.8	Kennissymposium	10

BIJ12 behandelt aanvragen van grondgebruikers voor een tegemoetkoming in schade, veroorzaakt door beschermde, natuurlijk in het wild levende dieren. Hieronder vallen tegemoetkomingsaanvragen faunaschade, edelherten- en ganzenregelingen. Ook adviseert BIJ12 provincies en faunabeheereenheden over het voorkomen en bestrijden van deze schades en geeft hierover, ook op verzoek, aan grondgebruikers en jagers voorlichting. Ook burgers kunnen voor advies terecht op de website van BIJ12.

BIJ12 stelt om het jaar een onderzoeksagenda op en coördineert hiervan de uitvoering. Met deze Onderzoeksagenda BIJ12-Faunazaken 2026-2027 (hierna: onderzoeksagenda) wordt invulling gegeven aan de onderzoekstaak voor de periode 2026-2027 en worden de volgende drie doelen nagestreefd:

- Onderbouwing van provinciaal beleid met betrekking tot faunaschade.
- Het faciliteren van maatschappelijke discussies omtrent faunavraagstukken.
- Verdere ontwikkeling van het BIJ12-instrumentarium voor bepaling schadetegemoetkomingen.

De onderzoeksagenda is op 11 februari 2026 vastgesteld door de Ambtelijke Adviescommissie Landelijk Gebied (AAC LG) van het Interprovinciaal Overleg (IPO). Bij de totstandkoming van de huidige onderzoeksagenda hebben de provincies een belangrijke rol gespeeld. Bij de uitvoering van de onderzoeksagenda wordt BIJ12 bijgestaan door de Commissie Onderzoek, ingesteld door de directeur van BIJ12, waarin experts uit verschillende kennisterreinen en wetenschapsdisciplines zitting nemen. In dit document zullen achtereenvolgens de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de onderzoeksagenda, de afbakening en de onderzoeksonderwerpen uiteen worden gezet.

Voor de uitvoering van de hier gepresenteerde onderzoeksagenda is jaarlijks € 572.880,00 beschikbaar. De besteding van dit budget geschiedt binnen de kaders van het inkoopbeleid en bijhorende inkoopprocedures van BIJ12. Inhoudelijk wordt BIJ12 daarin bijgestaan door de Commissie Onderzoek. BIJ12 draagt zorg voor het uitzetten van de onderzoeken, de begeleiding van de onderzoekers en de verspreiding van de resultaten via verschillende kanalen. De Commissie Onderzoek ondersteunt BIJ12 hierin en waarborgt relevantie, wetenschappelijke en vakinhoudelijke kwaliteit. Op basis van de in deze agenda beschreven onderzoeksonderwerpen worden uitvragen geformuleerd. In de uitvraag wordt duidelijk aangegeven op welke vragen middels onderzoek antwoord verkregen dient te worden, wat de context voor de onderzoeksvragen is en aan welke criteria het uit te voeren onderzoek dient te voldoen. De aan te schrijven partijen worden gevraagd in een offerte aan te geven op welke wijze het onderzoek wordt vormgegeven en welke methodieken daarbij gehanteerd worden. Afhankelijk van de grootte van het onderzoek zal een enkelvoudig onderhandse, een meervoudig onderhandse of een openbare aanbestedingsprocedure worden gevolgd.

In sommige situaties zal, voorafgaand aan het formuleren van een uitvraag, een marktconsultatie worden uitgevoerd. Dit is het geval wanneer nog onvoldoende zicht is op de wijze waarop met onderzoek op de geformuleerde onderzoeksvragen antwoord gegeven kan worden.

Daarnaast is er de mogelijkheid dat BIJ12 bijdraagt aan relevant onderzoek via cofinanciering.

Het is waarschijnlijk dat voor sommige van de hier beschreven onderzoeks-onderwerpen meerdere onderzoeken uitgezet worden.

3 Afbakening onderzoeksagenda BIJ12

Bij het laten uitvoeren van onderzoek streeft BIJ12 drie doelstellingen na: (1) onderbouwing van provinciaal beleid met betrekking tot faunaschade; (2) het faciliteren van maatschappelijke discussies omtrent faunavraagstukken en (3) verdere ontwikkeling van het BIJ12-instrumentarium voor bepaling schadetegemoetkomingen.

3.1 **Onderbouwing van provinciaal beleid**

Provincies maken beleid waarin keuzes worden gemaakt. Hiervoor is op feiten gebaseerde informatie nodig. Het gaat hierbij onder meer om het kunnen voorspellen van populatietrends, het kunnen voorspellen van ecologische en maatschappelijke effecten van maatregelen om schade te voorkomen en/of te bestrijden, het helpen interpreteren van schadecijfers en het waar mogelijk beheersbaar houden van aan faunabeleid gerelateerde kosten. De onderzoeksagenda kan hierin een rol spelen wanneer de te onderzoeken onderwerpen voor meerdere provincies relevant zijn. Op basis van onderzoeken die in opdracht van BIJ12 uitgevoerd zijn kunnen beleidsaanbevelingen worden gedaan. De beleidskeuzes blijven echter altijd de verantwoordelijkheid van de afzonderlijke provincies.

3.2 **Ondersteuning van maatschappelijke discussies over faunavraagstukken**

Faunavraagstukken zijn voor een belangrijk deel maatschappelijke vraagstukken. De meest evidente uitdaging is om mens-dier-conflicten hanteerbaar te maken, maar discussies rond de wolf of het vergassen van ganzen maken duidelijk dat mens-mens conflicten minstens zo belangrijk zijn. Daarbij kan het gaan om botsende waarden of wederzijds wantrouwen, dat bestaat tussen verschillende delen van de maatschappij en/of tussen het publiek en experts. Voor de onderzoeksagenda zijn er de volgende maatschappelijk gerelateerde onderzoeksdoelen: faciliteren maatschappelijk debat, anticiperen op maatschappelijke onrust, begrijpen van de publieke opinie, begrijpen van belangrijke spelers, begrijpen van emoties, de rol van communicatie en sociale media begrijpen en hoe deze positief in te zetten.

3.3 **Verdere ontwikkeling van het BIJ12-instrumentarium voor bepaling van schadetegemoetkomingen**

De inzet van methoden en technieken die gebruikt worden binnen het tegemoetkomingsproces bij faunaschade kunnen grote (financiële) consequenties hebben. Het doel is altijd een zo goed mogelijk beeld van de schade te krijgen, waarbij de kosten van het in kaart brengen binnen redelijke grenzen blijven. Innovatieve technieken waarmee de hoogte van de schade en de schadeveroorzakende diersoorten worden vastgesteld kunnen bijvoorbeeld met experimenten of veldproeven onderzocht worden. De onderzoeksagenda kan een rol spelen het faunaschadedossier en de daarmee gepaarde schadebedragen verifieerbaar te houden.

3.4

Prioritering en selectiecriteria

Bij het identificeren van onderzoeksonderwerpen is uitgegaan van de uitgangspunten die reeds in het kader van de eerdere onderzoeksagenda's van BIJ12 zijn opgesteld. Ook voor de te nemen stappen gebaseerd op deze onderzoeksagenda, zoals het uitzetten van uitvragen en het beoordelen van onderzoeksvoorstellen, blijven deze criteria leidend:

1. Prioritering van onderzoek blijft conform de voorgaande onderzoeksagenda's plaatsvinden op basis van de volgende criteria: (per soort) opgetreden schade, kennisinzichten uit eerdere studies van BIJ12 en studies van derden, relevante maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe wetgeving;
2. De uitvoering van het onderzoek moet bijdragen aan een robuuste kennisinfrastructuur voor data- en informatievoorziening, aanpak van monitoring en evaluatie en kennisontwikkeling voor nieuw beleid en uitvoeringsstrategie;
3. De onderzoeksvoorstellen moeten goed aansluiten op elders in de (inter)nationale kennisinfrastructuur plaatsvindend onderzoek en zich voor wat betreft wetenschappelijk onderzoek beperken tot praktijkgericht onderzoek;
4. In de ontwikkeling en uitvoering van onderzoeksvoorstellen en kennisinzet worden initiatieven van belangenorganisaties en faunabeheerpartners van de provincies zoveel mogelijk betrokken;
5. In de uitvoering van het onderzoeksprogramma wordt zoveel mogelijk ingezet op bundeling van kennis door samenwerking tussen opdrachtnemers en op cofinanciering.

Voor de beoordeling van de kwaliteit van de voorstellen van externe opdrachtgevers waarvoor aan BIJ12 een bijdrage uit het onderzoeksbudget wordt gevraagd (aanbod voor kennisontwikkeling) zullen bovendien de volgende criteria gehanteerd worden:

- Onderzoekstechnische aspecten: eenduidige formulering probleemstelling inclusief urgentie/onderzoeksvraag, beoogde methode/aanpak, inzicht in beschikbaarheid bestaande kennis en mate van vernieuwing die kan worden bereikt;
- Toepasbaarheid: betekenis voor ontwikkeling en uitvoering van het faunaschadebeleid (schadebelang-relevantie) voor meerdere of alle provincies;
- Toepassingsbereik: generiek/gebiedsspecifiek, schaal en soorten;
- Kans op samenwerking/cofinanciering door andere partijen;
- Kosten en kosteneffectiviteit (door inzet van eigen deskundigen of inhuur en/ of door keuze van onderzoeksmethode);
- Analyse van risico's in de uitvoering;
- Deskundigheid van beoogde opdrachtnemer;
- Condities voor beschikbaarheid datasets.

Onderzoeksresultaten worden openbaar gemaakt op de website van BIJ12.

Afhankelijk van het type onderzoek kan worden besloten aanvullende communicatieactiviteiten in te zetten, waaronder persberichten, bijeenkomsten, veldexcursies en gebruik van sociale media. Dit gebeurt altijd in nauw overleg met de onderzoekers en betrokken stakeholders.

Over lopend onderzoek wordt in principe niet openbaar gecommuniceerd. Voor persvragen over onderzoeken verwijzen wij naar de [communicatieafdeling](#) van BIJ12.

BIJ12 organiseert om het jaar een kennissymposium waarop onderzoeksactiviteiten worden teruggekoppeld. Het volgende symposium wordt naar verwachting in 2027 georganiseerd.

5 Onderzoeksonderwerpen

De hier volgende onderzoeksonderwerpen zijn door de provincies geïdentificeerd als de meest urgente faunavraagstukken. De onderwerpen kunnen een paraplu zijn voor meerdere concrete onderzoeken. BIJ12 heeft de provincies en faunabeheereenheden in de gelegenheid gesteld onderwerpen aan te dragen. Daarnaast zijn onderzoeksinstellingen en belangenbehartigers in de gelegenheid gesteld met voorstellen te komen. In overleg met de Commissie onderzoek is hieruit de onderstaande selectie voortgekomen. Voor ieder onderwerp wordt een context geschetst en worden de belangrijkste onderzoeksvragen geformuleerd. Op basis van deze onderwerpen zullen uitvragen opgesteld worden waarop marktpartijen kunnen inschrijven. BIJ12 wordt hierin bijgestaan door de Commissie Onderzoek.

Naast de onderstaande onderwerpen kunnen er onderwerpen zijn die in tijdens de looptijd van de onderzoeksagenda de aandacht van provincies vragen, denk aan de op handen zijnde stelselwijziging onder leiding van het ministerie van LNV. Als de provincies het noodzakelijk achten via onderzoek aan deze stelselwijziging bij te dragen, of andere urgente zaken, zal er vanuit het onderzoeksbudget desgevraagd een bijdrage geleverd worden.

5.1 **Kwaliteit taxaties**

De totale getaxeerde faunaschade bedroeg ongeveer €86 miljoen voor het schadejaar 2024. Schade aan grasland vertegenwoordigt hier het leeuwendeel. Hoe deze schade in beeld gebracht wordt is van groot belang, vanwege het aantal aanvragers en de financiële impact. Schade wordt uitgekeerd op basis van taxaties uitgevoerd door onafhankelijke taxatiebureaus, die dit in opdracht van BIJ12 uitvoeren. Taxateurs gaan te werk volgens richtlijnen en protocollen opgesteld door BIJ12. Gezien de genoemde belangen is de kwaliteit van de taxaties voortdurend een aandachtspunt. In het najaar van 2025 is een vernieuwde richtlijn gepubliceerd voor de taxatie van grasland.

Satellietbeelden kunnen helpen om referentiehoogtes voor graslandtaxaties nauwkeuriger in beeld te brengen. Met multispectraalbeelden, gemaakt door drones, kan de opbrengst van referentie- en schadepercelen ingeschat worden. Aanvullend onderzoek is nodig. Het doel hiervan is vast te stellen of de technieken geschikt zijn om in de praktijk uit te rollen. Ook de verbetering van de bepaling van de schadeveroorzakende soorten blijft een belangrijk aandachtspunt in taxaties voor de komende onderzoeksperiode.

5.2 **Predatie door wolven**

De wolf in Nederland blijft een controversieel onderwerp dat veel vragen oproept. In 2025 is het Interprovinciaal wolvenplan geactualiseerd. Ter voorbereiding zijn een aantal onderzoeken afgerond. Een onderzoek naar wolfwerende rasters is in de opstartfase. Vanuit het onderzoeksbudget vindt financiering plaats. Ook is er vanuit de provincies belangstelling voor de integratie van natuurlijke elementen in wolfwerende rasters, denk aan heggen en/of haagplanten. Bij positief resultaat zal de faunaschadepreventiekit wolf op basis hiervan uitgebreid zal worden. Actuele vragen vanuit provincies rondom wolvenschade, die opkomen tijdens de duur van deze onderzoeksagenda, krijgen ook ruimte om onderzocht te worden.

5.3 **Beschikbaarheid faunadata**

Data zijn van groot belang voor de onderbouwing van beheer. Het beschikbaar maken van betrouwbare data van soorten die niet voor tegemoetkoming

in aanmerking komen is opgestart onder de vorige onderzoeksagenda door taxatie zonder tegemoetkoming te integreren in MijnFaunazaken.

Eerste resultaten zijn veelbelovend, maar op dit moment is het nog niet duidelijk of de resultaten die hieruit voortkomen voldoende zullen zijn voor de provincies om een goed beeld te krijgen van faunaschade waar geen tegemoetkoming voor beschikbaar is. Daarom zetten we de ingeslagen weg voort door taxaties zonder tegemoetkoming mogelijk te maken via het onderzoeksbudget.

Naast het genereren van aanvullende data voor onderbouwing is datakwaliteit van groot belang. Goede faunadata komen uit verschillende bronnen en zijn onderling koppelbaar en voor verschillende doelen eenvoudig te genereren. Dit stelt eisen aan systemen die daarvoor gebruikt worden. Om wildgroei te voorkomen en kosten te beheersen willen de provincies regie voeren op deze datastromen. BIJ12 start een verkenning met het oog op gezamenlijke regie.

Waar nodig zet BIJ12 de onderzoeksagenda in om de informatiepositie van beleidsmakers in de provincies te verbeteren.

5.4 Gecoördineerd beheer

Als preventieve maatregelen en schadebestrijding gecoördineerd plaatsvinden, verhoogt dit de effectiviteit om schade te voorkomen en te beperken. Toch komt gecoördineerd beheer maar langzaam van de grond. Door onderzoek kan hier een verbeterslag gemaakt worden. Als op een gecoördineerde manier niet-dodelijke en dodelijke maatregelen ingezet en afgewisseld worden is de verwachting dat de effectiviteit van de inspanningen verbeterd. Daarbij worden de maatregelen en toepassing tot nu toe kritisch onder de loep genomen. Wat werkt nu onvoldoende? Waar en hoe kan coördinatie verbetering brengen? Het doel is praktisch bruikbare uitkomsten die helpen de effectiviteit van inspanningen te vergroten en provincies een handreiking te bieden bij het eventuele opzetten of verbeteren van gecoördineerd beheer.

5.5 Conflicterende natuurdoelen

Steeds vaker blijkt dat het natuurlijke gedrag van beschermde dieren ook in natuurgebieden tot ongewenste situaties kan leiden als de daar geldende natuurdoelen in het geding komen. Denk aan de instandhoudingsdoelen voor specifieke leefgebieden of soorten in deze gebieden niet gehaald kunnen worden door overheersende aanwezigheid van andere soorten. Het inzichtelijk maken van de uitkomsten van deze conflicterende natuurdoelen kan helpen met de onderbouwing voor beheer. Bekend zijn de rietkragen die door ganzen kort gehouden worden en zo het leefgebied voor de roerdomp krimpt. Ook invasieve exoten kunnen natuurdoelen in gevaar brengen en schade aanbrengen, zoals de wasbeer die zich vanuit het zuiden verspreidt. Onderzoek kan deze effecten blootleggen.

5.6 Neveneffecten preventieve maatregelen

Maatregelen om faunaschade te voorkomen grijpen in op het natuurlijke leefgebied van meer soorten dan enkel de soorten waarvoor ze bedoeld zijn. Denk hierbij aan het effect van wolfwerende rasters op andere diersoorten maar ook het verjagen en afschot van ganzen in en om gebieden waar weidevogels broeden. Door onderzoek kunnen deze relaties blootgelegd worden zodat dit de toepassing van maatregelen kan verbeteren.

5.7

Nieuwe beheermethodes

In de praktijk van beheermethodes en beheermaatregelen zien we ontwikkelingen, zowel als het gaat om voorkomen van schade als in het bestrijden van schade. Ook zien we ontwikkelingen op het gebied van dodelijke methodes en niet-dodelijke methodes. Verbetering van de inspanning om schade te beperken blijft nodig. Er komen regelmatig nieuwe producten op de markt, bekende producten worden op nieuwe gebieden toegepast of oude middelen (bijvoorbeeld chemische gewasbeschermingsmiddelen) worden verboden. Wanneer deze nieuwe producten of toepassingen veelbelovend zijn, kan het de moeite zijn te investeren in onderzoek naar de werking en inzetbaarheid van dergelijke middelen. Dat kan echter niet voor alle middelen die op de markt komen. BIJ12 en de Commissie Onderzoek maken hierin een afweging, zoals beschreven in hoofdstuk 3.4. Bij veelbelovende maatregelen kan in overleg met de Commissie Onderzoek worden besloten om effectiviteit met een veldonderzoek te testen.

5.8

Kennissymposium

In het kader van het faciliteren van maatschappelijke discussies omtrent faunavraagstukken organiseert BIJ12 om het jaar een kennissymposium waarop onderzoeksactiviteiten worden teruggekoppeld. Het volgende symposium wordt naar verwachting in 2027 georganiseerd.